

SOSYOLOG GÖZİLE

"Krizantemsiz ve kılıcsız gençlik,"

İkinci Cihan Harbinden sonra Japonya'nın geçirdiği büyük içtimai değişikliği tesbit etmek için, Unesco merkezi oraya bir Fransız sosyologu ile Hollandalı bir Japon tarihçisini gönderdi. Gayretli bir kaç asistanın da yardımından faydalanan bu âlimler, Stötzel'in başkanlığı altında «Krizantemsiz ve kılıcsız gençlik» adlı eseri neşrettiler. Bu kitap bir taraftan tarihi ve antropolojik çalışmaları, bir taraftan da yeni istatistiklere, bilhassa sosyal psikoloji esaslarına göre tatbik edilen halk efkârı anketlerine dayanmaktadır. Kitabın adı daha önce yazılmış olan «Krizantem ve kılıç» adlı esere antitez olmasından ileri geliyor.

Bu memleket Şark milletleri arasında ilk defa uyanan, hattâ Garbe kafa tutacak kadar büyük bir canlılık eseri göstereni olduğu için, oradaki değişmeler sosyologlarca son derece alâka çekici sayılmaktadır. Japonyanın 1868 de Meiji yani Işık yolu adı ile tanınan bir inkılâp geçirdiği ve o tarihe kadar kapılarını Avrupalılara kapamış olan bu memleketin büyük bir hızla değiştiği eskidenberi biliniyor.

Meiji inkılâbından önce nüfusu pek az olan Japonya o tarihten sonra birdenbire büyük bir kesafet kazandı. Hattâ komşu memleketlere taşmaya başladı. Bu inkılâptan önce feodal bir idare altında birlik kazanamayan Japonya ondan sonra kuvvetli bir merkezîyet sayesinde tam bir millet haline geldi. Bu inkılâptan önce Garp medeniyetine dirsek çeviren Japonya ondan sonra her yıl Garbe gönderdiği binlerce gencin memleketine getirdiği bilgi kuvveti sayesinde fikren Avrupalı milletler seviyesine yük-

seldi. Kendi topraklarıyla yetinmediği için sömürgecilik dâvasına kalktı, dünyanın büyük kuvvetleri arasında karıştı. İkinci Cihan Harbindeki Hiroşima hezimetine kadar da bu kuvvetini muhafaza etti.

Aynı Garpılışma arzusunu biz Tanzimattanberi duymakta olduğu muz hâlde Japonyanın elde ettiği neticelere ulaşamadık. Bu hâdise bir çok Garp âliminin de dikkatini çektiği için Japon içtimai inkılâbını ve neticelerini tetkike çalıştılar. Fakat bu konu üzerindeki kanaatler birbiriyle uyummuş görünmüyor. Hattâ bâzıları çok iyimser, bâzıları çok kötümser de necek kadar birbirinden ayrılıyor. Japon inkılâbının içtimai değişme bakımından emsalsiz bir hâdise olduğuna inananlar olduğu gibi; bu inkılâbın tamamen safî kaldığı, Japonların içtimai bünye bakımından değişmediği ve onlarda Garp ciliğinin aslâ taklitten yukarı bir seviyeye çıkmadığı kanaatleri olanlar da vardır. Meselâ Le Play mektebine mensup sosyologlardan A. de Préville'in Azambujja ile beraber yazdığı eser Japon içtimai teşekkülünün esasında tamamen cemaatçi ve hareketsiz Şark cemiyetleri tipinde olduğu, bu memleketin 1868 de yaptığı reformların safî kaldığı ve içtimai teşekkülü esasından değiştirmede, kazandığı bütün başarılarında - nihayet - burjuvalaşmış bir memur sınıfına ve askeri idareye dayandığı için Garp milletlerinin gelişme şekilleriyle kıyas edilemeyeceği neticesine varmakta idi. Lafcadio Hearn'ın Japonya hakkındaki eseri bu cemiyetin başarıları hakkında, en

fazla bilgi veren başlıca kaynaklardan sayılıyor. Bununla beraber havranlık devri artık geçmiş

olacak ki, içlerinde Teruaki Kobayashi gibi bazı Japonlar bulunan bir çok yazarın eserinde yeni yeni tenkidlerle karşılaşmaktayız. Bu konu son yıllarda kültür antropologlarının da dikkatini çekmeye başladı. Japonların teknik ve müsbet ilimler sahasında gösterdikleri başarıları taklid kabiliyetlerine atfedenler, onların yaratıcı zekâdan mahrum olduklarını iddiaya kadar vardılar. Fakat kültür çevrelerini kendi hususî vasıflarıyla ve birbirine irca çalışmadan tetkik eden kültür antropologları bu memleketin teknik sahasında gösterdiği taklid kuvvetine karşı asıl manevî kültür sahasında geleneğine son derece sâdık kalışını, kendi ilimleri için bulunmaz bir misâl saydılar. Meselâ Ruth Benedict bu maksatla yaptığı yerinde araştırmaları «Krizantem ve kılıç» adıyla neşretti (1946). Bu meşhur kültür antropologu tarafından harpten hemen biraz sonra yazılmış olan eser, Japonyanın orijinal kültürüne ne derecede sâdık kaldığını göstermeye çalışıyor. Bu vesileyle tanınmış sosyal psikologlardan Klieneberg'in araştırmalarını da zikredebiliriz.

Burada bahsettiğimiz kitap bütün bu neşriyat arasında hususî bir yer almaktadır. Bu kitabın gayesi Garpılışma yolundaki Japon tecrübesini methetmek veya tenkid etmek olmadığı gibi, Japonların kabiliyetleri hakkında da hüküm vermek değildir. Kitabı yazarlar halk efkârı anketlerinin sırf tecrübi karakterine sâdık kalarak, bilhassa son 8 - 10 yıl içinde bu memleketin geçirdiği içtimai değişikliği tesbite çalışmakta dırlar. Onlar genç Japonların millî müesseseleri karşısındaki tavrılarını öğrenmek istiyorlar. Onlara göre mühim olan bâzı içtimai mevzuatın, kaideler veya normların değişmiş olması değil, bu yeni kaideler ve normlar karşısında insanların tavrının, onları benimseme ve intibak nisbetlerinin ne olduğu meselesidir. Araştırmacılar yerli âlimlerin tetkiklerinden, Japon tarihinden, hükümetin yardımından ve resmi rakamlardan da faydalanmayı unutmamışlardır. Gençliğin zihniyetini öğrenmek için ferdî anketlere olduğu kadar zümre münakaşalarına ve Spontane hareketlere ait anketlere de başvurulmuştur.

Gençlerle her vesileyle temas gelmek ve cemiyetin bütün manzaralarına aid intibalarını, veya bu hâdiselerin içinde ve onları yaşarken söylediklerini tesbite çalışılmıştır. Bunlarda tipik hâller kadar âdi vaziyetlere de ehemmiyet verilmiştir. Anket bütün içtimai tabakalardan, şehirden, kasabadan ve köyden, her iki cinsten gençlere tatbik edildiği ve Japonyanın muhtelif bölgelerinde tekrar edildiği için bütün memleketteki değişmeleri ifade edecek kadar şumülü vardır. Bir taraftan halk efkârı Enstitüsünün yaptığı temsili anket, bir taraftan da Japon kültür cemiyeti tarafından tatbik edilen derinliğine anket bir birini tamamlamaktadır. Seçme suretiyle (par échantillonage) yapılan birinci anket kısa zamanda bir çok zümrelere ve tabakalara ait kanaatleri kontrol için zaruridir. Fakat aynı yerde bütün içtimai tabakaları ihtiva etmek üzere kullanılan derinliğine anket öteki kadar kolay tatbik edilemez. Bununla beraber daha esaslı bir bilgi temin eder. Araştırmacılar bunun için Kagoshima şehri yanındaki F köyünü, endüstri bölgesinde deki bir endüstri şehri olan Yawata'yı, nüfus kesifliği ve faaliyeti ile tanınan Sapporo civarında T köyünü, bir mâdenci sitesi olan Bibai'yı seçmişlerdir. Araştırmaların neticesi gençlerin yeni cemiyete karşı tavrı, en yakın reformlar ve bunların gençler üzerinde tesiri, dünya ile temaslar, gençlerin âmme müesseseleri, gençlerin şahsiyeti gibi esaslı konular hâlinde terkip edilmiştir. Kitabın ulaştığı esaslı hüküm, Japonyanın harpten sonra zihniyet bakımından geçirdiği büyük değişikliktir. Başka bir yazımda bu değişmelerden bir kaç üzerinde duracağım.

Okuyucu Diyor ki..

Cadde ortasındaki gecekondular

Dün matbaamıza gelen Meliha Demirel isimli okuyucumuz Şehremini Başvekil Caddesi ortasında bulunan gecekondunun istisna edildiği halde bu güne kadar yıktırılmadığını ve müteaddit istidaller verildiğini, mahallenin ifade ve ilgililerin maruz kaldığını ifade ve ilgililerin alakasını rica etmiştir.

